

ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΙΑ

Η αγωγή, ως επίδραση, έχει απότερο στόχο να λάβει το άτομο ολιστική μορφή πρέπουσα στον άνθρωπο, δηλαδή να διαμορφώσει **προσωπικότητα με χαρακτηριστικά ανθρώπινης ποιότητας** (ανθρωπινότητας). Το καλλιτέχνημα, που λέγεται **προσωπικότητα** διαπλάθεται με την αγωγή και την αυτοπραγμάτωση, μέσω της **αγωγής και παιδείας** και σημαίνει ενότητα και αναγωγή όλων των επιμέρους λειτουργιών και ροπών της ύπαρξης σε μια **ενιαία αρμονική ολότητα**. Η **αρμονική των παραπάνω σύνθεση** θεωρείται από την εποχή της κυρίως άνοιξης του ανθρωπίνου πνεύματος, της Κλασσικής Ελλάδας, ως η πεμπτοσύνη της **ανθρωπινότητας του ατόμου**. Καθόσον για να μορφοποιηθεί ο άνθρωπος και να τείνει να γίνει άρτιος και ολοκληρωμένος, πρέπει να ικανοποιηθούν **ολόπλευρα- ολιστικά και αρμονικά όλες οι έμφυτες αξιολογικές τάσεις και προδιαθέσεις της ψυχής του**.

Η δόμηση της ανθρώπινης προσωπικότητας είναι μια σταδιακή διαδικασία επίπονη και πολύπλοκη. Όπως κάθε δόμηση απαιτεί ένα **αρχιτεκτονικό σχέδιο** που να στηρίζεται σε γερά θεμέλια και **σκελετό αντοχής** και η **τελική μορφή να είναι όμορφη και ευσταθής από ποιοτικά υλικά συγκρότησης**. Πρώτο μέλημα του ανθρώπου είναι η **διατήρηση στη ζωή (επιβίωση)** με σχετική άνεση και με νόημα. Είναι η ζωή μια αδιάκοπη σειρά επίλυσης προβλημάτων που προκαλούνται από το φυσικό και το ανθρωπινό περιβάλλον. Το κάθε πρόβλημα προκαλεί και μια ανάγκη και την αντίστοιχη επιθυμία για αναζήτηση επίλυσης, οπότε προκύπτει η σημασία **των αξιών**, δηλαδή των **σχέσεων** που ικανοποιούν τις ανάγκες. **Αρετές** είναι οι πραγματωμένες αξίες, που αναπτύσσει το άτομο για να αντιμετωπίζει τα προβλήματα και να νοιώθει ευτυχισμένος.

Οι **ανάγκες** που προκαλούν εντάσεις και πιέσεις εσωτερικές πρέπει να τακτοποιηθούν και να εξισορροπηθούν. Ταξινομούνται επιγραμματικά σε ανάγκες **επιβίωσης, ασφάλειας και διαιώνισης** του είδους που συνιστούν τις κατώτερες ζωικές ανάγκες και στις ανώτερες ήτοι **του σεβασμού, της αγάπης, της εκτίμησης, της δημιουργίας και της αυτοπραγμάτωσης**. Για την κάλυψη των παραπάνω μεγάλου φάσματος αναγκών ο ανθρωπίνος οργανισμός έχει αναπτύξει αντίστοιχες ικανότητες: **Τη γνωστική του ικανότητα, το συναισθηματικό του κόσμο και τη δύναμή του και βούλησή του για ηθικές πράξεις**. Αυτά είναι τα τρία κύρια και βασικά δομικά στοιχεία της ανθρώπινης προσωπικότητας. Είναι οι ποιότητες που αντιστοιχούν στις τρεις βασικές και πανανθρώπινες, γνωστές από την Αρχαία Ελλάδα, ρυθμιστικές αξίες της **Αλήθειας, του Κάλλους και του Αγαθού**, οι οποίες θεωρούνται **αυταξίες**, δηλαδή κύριες αξίες που δεν εξαρτώνται από άλλες.

Σε ότι αφορά την παιδαγωγία, όπως πολλοί ειδικοί καταγράφουν εκτιμήματα σήμερα στην Χώρα μας βρίσκεται σε μέτριο έως καλό επίπεδο. Στο **σχολείο** σχεδόν έχει αμβλυνθεί ο παιδαγωγικός, πλέον του καθαρά γνωστικού, ρόλος του δασκάλου. Η **οικογένεια** λίγα περιθώρια έχει λόγω των αυξημένων αναγκών για εργασία της μητέρας. Έχει ως εκ τούτου αφηθεί στην τηλεόραση και το διαδίκτυο ο ρόλος του... «παιδαγωγού»! το τι σερβίρεται στους νέους μας είναι σε όλους γνωστό για τις καταστροφικές τους ποιότητες. Η **ανδραγωγία**, ενώ στις προηγμένες χώρες έχει λάβει μάλλον ικανοποιητικές διαστάσεις (έχουν ήδη ιδρυθεί ειδικά ινστιτούτα), στη Χώρα μας είναι ουσιαστικά άγνωστη παρά το ότι ξεκίνησε από την αρχαία Ελλάδα. Εμείς τη θεωρούμε ως δεδομένη (από πού άραγε;). Λέμε, μόνον, στην καθημερινότητα «αυτό είναι **θέμα αγωγής**»!

Η Ολιστική Παιδεία μορφώνει(μορφοποιεί) τον άνθρωπο σε Άνθρωπο! Συνιστά την **ύπατη Τέχνη της ανθρωπινότητας**. «Η Παιδεία καθάπερ ευδαίμων Χώρα πάντα τα αγαθά φέρει» (Σωκράτης). Από ολόκληρο το διάβα τού βίου του το κάθε άτομο το μόνο που προστίθεται είναι **ό,τι εισπράττει από την Παιδεία! Η Παιδεία είναι ο ρυθμιστής της ζωής μας. Γι' αυτό αποτελεί απόλυτη αυταξία**. Συνιστά, όμως, και **αρετή**, τουτέστιν **έξη ζωής**, καθόσον αποδίδει μία τεράστια ολιστική δύναμη, με την οποία μπορεί να ενεργεί ο **άνθρωπος**. Από την παιδεία αναδύεται η **αληθής βούληση να ενεργεί με ανθρώπινο τρόπο**. Μία ειδοποιός βούληση και δυνατότητα για πράξη του **αγαθού** σε συνδυασμό με την **αλήθεια και το κάλλος**.

Δεν αρκεί η δύναμη της λογικής (λόγου), αλλά μία **άρτια δύναμη ψυχική και πνευματική**, η οποία αναδύεται από την αρμονική σύνθεση της επιθυμίας, της συνήθειας, της μνήμης και πολλών σημαντικών επιμέρους αρετών, οι οποίες εμπεδώνονται από μία **ολιστική αιφόρο καλλιέργεια!** Η **ωραία αυτή σύνθεση τελεσιουργείται με τη δια βίου Παιδεία και αποφέρει, ως ανεκτίμητο καρπό την ύπατη ανθρώπινη επιθυμία και ανάγκη για την προσωπική ανθρώπινη Ελευθερία**.

Κάθε αρετή συνιστά δύναμη για ελευθερία. Στο ανώτατο επίπεδο όλες οι αρετές εξισορροπούνται αρμονικά και αναδύεται η ανιδιοτελής αγάπη.

Με τον όρο **ήθος παιδαγωγίας** εννοούμε εκείνο μοναδικό ψυχικό κύκλωμα που ενώνει μέσα σε μία στιγμή ζωής τον παιδαγωγό με τον εκπαιδευόμενο και ταυτόχρονα τους δύο με το αντικειμενικό πνεύμα και τα πνευματικά αγαθά. Το έργο του παιδαγωγού δεν είναι απλά θεωρητικό, αλλά κυρίως πρακτικό. **Ήτοι έργο ηθικό. ΕΙΝΑΙ Η ΙΔΙΑ Η ΖΩΗ ΤΟΥ!**

Το παιδαγωγικό **ενέργημα** ακολουθεί μία ιδιόμορφη **αρχιτεκτονική**, καθόσον η ανθρώπινη προσωπικότητα δομείται με τις **αξίες**, που είναι απόλυτα ιδιότυπες. Μία σύνθεση πολύπλοκη, πολλαπλή και ευαίσθητη, διαρκώς μεταβαλλόμενη, που έχει βαθιά ριζώματα στο **γνωστικό, αισθητικό, ηθικό, θρησκευτικό, κοινωνικό υπόβαθρο**.

Πρώτοι ανδραγωγοί της ανθρωπότητας, για τη Δυτική διάνοηση, αναγνωρίζονται οι **Σωκράτης, Πλάτων, Αριστοτέλης** και άλλοι. Φυσικά συμπεριλαμβάνεται, οπωσδήποτε, και ο **Ιησούς**. Μία φιλοσοφική ορμή προς την πνευματική δημιουργία καθοδηγεί τον παιδαγωγό, δέχεται ο Πλάτων. Μία λαχτάρα που ωθεί τον άνθρωπο προς τα ύπατα αγαθά: **προς την αλήθεια, το κάλλος και την ηθική πληρότητα και ολβιότητα προσεγγίζοντας την αιώνια πηγή το Θείο!**

Μία δίψα φιλοσοφική για γνώση και **καλλιτεχνική λαχτάρα για δημιουργία**, όπως και **ηθική ανάταση προς την τελειότητα**, από την οποία αναδύεται ο **παιδαγωγικός έρωτας**. **Η παιδαγωγική ορμή, όπως όλες οι ενστικματικές δυνάμεις, που κινούν τη ζωή μας, μετατρέπεται σε πνευματική ανάγκη, η οποία δεν εφησυχάζει, ώσπου να βρει πρακτικό τρόπο ικανοποίησης.**

Η **παιδαγωγική πράξη** καθίσταται ιδιότυπη πνευματική επικοινωνία και σύνδεση. Συνιστά την **κρυστάλλωση των αξιών** μέσα στον άνθρωπο και τον συνάνθρωπο. Έτσι γονιμοποιείται η ψυχή του νέου για **πνευματική δημιουργία** με σκοπό την **πληρότητα και ευτυχία**. «Η παιδαγωγική ορμή στο «Συμπόσιο» του Πλάτωνα αρχίζει με την κατάφαση του ερωτικού αισθησιασμού, αλλά τελειώνει με έναν ερωτικό ιδεαλισμό, που στο βάθος είναι θρησκευτικός ασκητισμός ελληνικής μορφής. **«Μία εξάϋλωση και λατρεία της αγνής ομορφιάς πού είναι ένα με τη θεότητα»!** (Παπανούτσος)

Ο **Ελληνισμός** ανακάλυψε τους νόμους της λογικής σκέψης και εγκαινίασε ένα κανόνα για την αποτίμηση των αγαθών της ζωής, τον **Ανθρωπισμό** (Humanismus). Ο **Χριστιανισμός**, ως ιδιότυπη αίσθηση της ζωής, ανακάλυψε τη **«λογική της καρδιάς»**. Ο Αρχαίος Ελληνικός Κόσμος είχε ψυχή αριστοκρατική. Με τον Χριστιανισμό η μάζα θεμελιώνει ηθικά την κοινή υπόσταση. «Οι φτωχοί και καταφρονημένοι θα δουν πρώτοι τον Θεό». **Ο άνθρωπος λογαριάζεται όχι από την ιδιότητά του, αλλά μόνον γιατί είναι άνθρωπος!**

Ο **έρωτας** του Πλάτωνα γίνεται **αγάπη στον Χριστιανισμό!** Ο παιδαγωγός γίνεται τρυφερός «παιδαγωγός» της καρδιάς με την αγνή και θερμή, την πλημμυρισμένη από αληθινά χριστιανική αγάπη ψυχή. Εκφραστής είναι ο Pestalozzi. **Η παιδαγωγική αγάπη καθίσταται πάθος ακοίμητο, που δεν αφήνει τον παιδαγωγό, ούτε στιγμή, να ησυχάσει. Μόνον, όταν ικανοποιείται χαρίζει την ευτυχία.**

Ο **Παιδαγωγός** μόνο με την **αγάπη μορφώνει**, γιατί με την αγάπη ξυπνάει μέσα στο νέο πάλι την αγάπη, που εξαγνίζει την ψυχή του και την υψώνει στην τελειότητα. Η παιδαγωγική του Πλάτωνα είχε «ανδρική οπτική». Με το χριστιανικό πνεύμα της αγάπης η παιδεία απέκτησε και μία μορφή **«θιλήτητας» (γλυκύτητας). Μία ματιά της μητέρας!**

Ο παιδευτικός έρωτας είναι επιλεκτικός. Διαλέγει το αντικείμενό του. Η παιδαγωγική, όμως, **αγάπη απλώνεται παντού, χωρίς προτιμήσεις. Είναι μία αδιάκριτη ψυχική ακτινοβολία με αντικείμενο τον νέο γενικά. Είναι προσηλωμένη στις πνευματικές αξίες και στην ιδιότυπη υπόσταση του νέου. Έχει «ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΠΝΟΗ».**

Αυτή την αποστολή – καθήκον έχει και ο εκπαιδευτής- ανδραγωγός στη **δημιουργική Στρατιωτική θητεία**. Δύο αποκλίσεις του παιδαγωγικού ήθους παρουσιάζουν ενίοτε παθολογικές αλλοιώσεις, υπερβολές και ελλείψεις αντίστοιχα. Ο **δεσποτικός παιδαγωγός** ή παθητικός αντίστοιχα. Όταν χαθεί το **άριστο μέτρο σύνθεσης η αγωγή οδηγείται στις δύο ακρότητες, στον άκαμπτο εκπαιδευτικό ετατισμό (κρατισμό) ή παιδευτικό ρομαντισμό, που καταντά παιδευτική αναρχία.**

Όπως κάθε αρετή η παιδαγωγική αναδύεται από το ύπατο λεπτό σημείο αρμονικής σύνθεσης. Τη χρυσή τομή!

Αυτές οι λίγες σκέψεις αναδύονται ζωντανές στο νου φέρνοντας πάντα στη μνήμη μου τα **σεβαστά Πρόσωπα των Δασκάλων μου, ειδικά του Δημοτικού Σχολείου.**

Η **αγωγή** του ατόμου συνιστά πρώτιστη αξία που απορρέει από την κοινωνική ανάγκη, ανάγκη του συν-υπάρχειν.

Παιδεία, όμως, δεν είναι η απλή συσσώρευση πολλών γνώσεων. Είναι κάτι πολύ βαθύτερο, εκτενέστερο και μονιμότερο. Οι γνώσεις σχεδόν πάντοτε και σύντομα ξεχνιούνται. Ευτυχώς, θα λέγαμε! **Παιδεία είναι εκείνο που μένει αφού ξεχαστούν οι γνώσεις ως πληροφορίες. Μέσα στην παιδεία εντάσσεται η γνώση, η μάθηση, η αγωγή, η διαπαιδαγώγηση, η δια βίου παιδεία, η εκπαίδευση, η μόρφωση,...ο πολιτισμός. Είναι ένα καλά ακονισμένο μυαλό, η ισχυρή κριτική δύναμη της προσωπικότητας, ώστε να μπορεί να βρίσκει πίσω από τα επιφανόμενα την ουσιαστική γνώση.** Είναι επίσης μια λεπτή καλλιεργημένη ευαισθησία που να ρυθμίζει τον συναισθηματικό και αισθητικό κόσμο του **ανθρώπου**.

Τέλος, είναι η ρωμαλέα δύναμη τουτέστιν η αρετή για ανάληψη της ευθύνης ηθικών πράξεων. Όλα μαζί τα παραπάνω συναποτελούν την ανθρώπινη προσωπικότητα. Αυτό είναι και το νόημα της παιδείας. Ήτοι αυτό που ονομάζουμε **ΑΡΙΣΤΕΙΑ** στην ολιστική μορφή της!!

Δημήτρης Μπάκας
27 Ιουν. 2024

*ΥΓ: Εύχομαι ολόψυχα σε όλους **Καλό Καλοκαίρι**. Θα τα ξαναπούμε τον Σεπτέμβριο*